
Enderun Dergisi

Cilt:4 Sayı:1

Gönderiliş Tarihi: 18/03/2020
Kabul Tarihi: 23/03/2020
ORCID: 0000-0001-7330-6690

Türkiye’de Hanehalkının Özel Sigorta Tercihleri

İsmail ŞENTÜRK¹

ÖZ

Bu çalışmada Türkiye’de ikamet eden bireylerin içinde bulunduğu hanehalkının özel sigorta tercihi ve bu tercihi etkileyen faktörler incelenmiştir. TÜİK Hanehalkı bütçe anketi verileri kullanılarak yapılan analizde Logit yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre aile yapısı, otomobil sayısı ve gelir özel sigorta sahibi olma ihtimalini artırmaktadır. Ev sahipliği, hanede sigara alışkanlığı olan bireyin bulunması ve hanede yaşayan birey sayısı özel sigorta sahibi olma ihtimalini azaltan etkenler olarak belirlenmiştir. Sigorta firmalarına özel sigorta alma ihtimali yüksek olan hanelere yoğunlaşmaları ve devlete ise özel sigorta satın alma ihtimali düşük olan hanelerin bu ürünü satın alması için teşvik edici politikaları uygulaması önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özel Sigorta, Hanehalkı, Logit, Türkiye

Private Insurance Preferences of Household in Turkey

ABSTRACT

In this study, private insurance preferences of households comprising of inhabitants of Turkey and factors affecting this choice have been investigated. Logit method has been used in the analysis which has been carried out by employing data of TURKSTAT household budget survey. According to findings, factors increasing the probability of having private insurance are family structure, number of automobile and income. On the other hand, home ownership, size of the household and, presence of the individual with a smoking habit in the household have been determined as the factors reducing the possibility of having private insurance. Therefore, some suggestions have been made for insurance companies to concentrate on households with high probability of purchasing private insurance, and for government to implement incentive policies for households with low probability

Keywords: Private Insurance, Household, Logit, Turkey

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, ismailsenturk@yahoo.com, Yazar ORCID bilgisi: <http://orcid.org/0000-0001-7330-6690>

GİRİŞ

Sigorta bireylerin herhangi bir olumsuz durum ile karşılaşma ihtimallerine karşı kendilerini güvenceye almak için satın aldıkları bir üründür. Bir diğer deyişle bireyler risklere karşı kendilerini koruma altına almak ve güvende hissetmek için bu ürünü satın alırlar. Ancak sigorta oluşması muhtemel riski önlememektedir. Risk gerçekleşirse oluşacak olan maddi zararı tazmin etmeye yönelik bir üründür. Bu ürün, karşılaşılabilecek zararın küçük bir oranı düzeyinde ödeme yapılarak satın alınır. Bu ödeme pirim olarak adlandırılır. Prim sigorta firmasının riski üstlenmesi karşılığında sigorta ettirenin güvenceyi satın alma fiyatıdır (Williams ve Heins, 1985: 8). Ürünü arz eden firmalar ise çok sayıda tüketiciye ürünü satarak bir havuz oluştururlar. Eğer risk gerçekleşirse bu havuzdan zararı öder ve böylece kâr etmeye çalışırlar.

Sigorta kavramı uygulanışı bakımından sosyal güvenlik ve özel sigorta olarak ikiye ayrılır. Sosyal güvenlik devletin uyguladığı, toplum yararı gözetilerek yapılan ve kâr amacı gütmeyen bir sigorta türüdür. Devletin uyguladığı sosyal güvenlik sigortası özel durumlar için herhangi bir koruma sağlamamaktadır. Özel sigorta ise devletin uyguladığı sosyal güvenlik sağlayan sigorta dışında kalan diğer tüm sigortaları içermektedir. Özel sigorta da kendi içinde hayat ve hayat dışı sigorta olarak iki ana kategoriye ayrılmıştır. hayat sigortası ölüm hali, maluliyet, ferdi kaza, sağlık ve özel durum sigortası olarak alt dallara ayrılmaktadır. Hayat dışı sigortalar yangın, araç, kaza, nakliye, tarım ve makine sigortalarını kapsamaktadır.

Bireyler gelecekte oluşabilecek olağanüstü durumlarda kullanabilmek için para talep ederler. Bu paranın elde tutulması veya kolayca ulaşılabilecek bir şekilde saklanması anlamına gelmektedir. Bireyler böylece kendilerini güvenceye almak istemektedirler. Ancak diğer taraftan bireyler tasarruflarını karşılaştıkları olağanüstü durumlar sonucunda kaybetmekten de endişe duyarlar. Bu nedenle bazı durumlara karşı kendilerine güvence satın almak isterler. Bu güvenceyi sunan firmalardan sigorta satın alırlar.

Literatürde özel sigortaların tümünü ele alarak inceleyen çalışmalardan ziyade ayrıştırarak inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Bunlardan biri Besley vd. (1999) tarafından yapılan sağlık sigortası ile ilgili çalışmadır. Bu çalışmada devlet tarafından sağlanan sağlık hizmetlerindeki bekleme süresinin özel sağlık sigortasına olan talebi artırdığı tespit edilmiştir. Benzer bulgu Jofre-Bonet (2000) tarafından da elde edilmiştir. Ayrıca bireylerin tercihinin sadece bireysel özelliklerden değil, aynı zamanda sosyal sigortanın sunduğu imkanlardan da etkilendiğini ifade etmiştir. Rask ve Rask (2000) sosyal sigortanın özel sigortaları dışladığını tespit etmiştir. Devlet hastanesinin bulunmasının bireylerin özel sigorta tercih ihtimalini azalttığını belirlemiştir. Liu ve Chen (2002) ise hane halkı büyüklüğü ve gelirin önemli faktörler olduğunu ortaya çıkarmıştır. Wang vd. (2012) Çinli tüketicilerin doğal afet sigortasına bireylerin ilgi duymadığı ve bir doğal afet durumunda zararların tazmininin devlet tarafından yapılması gerektiğini düşündüklerini belirlemiştir. Grislain-Létrémy ve Calvet (2011) benzer bir bulguya ulaşmıştır. Bireylerin devletin korumasına güvenmeleri sonucunda konut sigortası yaptırmaktan kaçındıklarını tespit etmiştir.

Türkiye için şimdiye kadar Demirci ve Astar (2011) tarafından yapılan çalışma haricinde bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu çalışmada TÜİK tarafından elde edilen veriler kullanılmıştır. Ancak çalışmada hem hane ile ilgili hem de hane sorumlusu ile ilgili değişkenlere yer verilmiştir. Bu durum sonuçların sapmalı olmasına neden olabilir. Ayrıca son yıllarda Türkiye’de özel sağlık hizmetlerinin gelişmesi nedeniyle özel sigorta tercihinde değişikliklerin olması beklenebilir. Bu nedenle konunun tekrar incelenmesi de fayda sağlayabilecektir.

Özel sigorta kendi içinde çok sayıda sigorta türü barındırmaktadır. Bunlar ile ilgili tercihlerin ayrı ayrı analiz edilmesi daha doğru bir yaklaşımdır. Ancak hane halkı bütçe anketi hane de yaşayan bireylerden herhangi birisinin özel yaşam sigortasına sahip olup olmadığı ile ilgili bilgi içermektedir. Ayrıca diğer özel sigorta ürünlerine yapılan ödemelerden hane halkının bu ürünlere sahip olduğu sonucu çıkarılabilmektedir. Bu nedenle ayrıştırarak analiz yapılması yerine hane halkının bir bütün olarak düşünülmesi yolu seçilmiştir.

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de hanehalkı düzeyinde özel sigortaya sahip olma kararının belirleyicilerini incelemektir. Özel sigorta satın alma davranışı bireyin içinde bulunduğu hanehalkından etkilenebilecek bir karardır. Bireyin için bulunduğu kültürel, ekonomik ve sosyal şartlar söz konusu kararı etkileyebilecektir. Bu nedenle çalışma Türkiye İstatistik Kurumu hanehalkı bütçe anketi verilerini kullanarak bu kararın belirleyicilerine ışık tutmaya çalışmaktadır. Özel sigorta satın alma davranışının etkilendiği Hanehalkı düzeyindeki değişkenlerin açığa çıkarılmasıyla hem sigorta ürünü arz eden firmaların yoğunlaşması gereken hanehalkı belirlenebilecek, hem de devletin bu ürünün piyasasının genişlemesini sağlaması için atması gereken adımlar tespit edilebilecektir. Çalışma bu yönleriyle önem arz etmektedir.

Çalışmanın bundan sonraki ilk bölümünde analizde kullanılan veri tanımlanmıştır. Sonrasında analizde kullanılan yöntem açıklanmıştır. Yöntem bölümünden sonra verinin analiz edilmesi ile ulaşılan bulgular açıklanmaktadır. Son olarak ise elde edilen bulgular ışığında oluşturulan sonuç ve öneriler bölümü yer almaktadır.

VERİ

Hanehalkı Bütçe Anketi verileri hem haneye hem de bireylere ait verileri içermektedir. Ancak bu çalışmada yalnızca haneye ait veriler kullanılmıştır. Diğer deyişle bireylere ait verilere yer verilmemiştir. Bunun nedeni ise bir bireyin verileri analize katıldığında tüm kararları bu bireyin aldığı varsayımıyla hareket edilmiş olur. Bu varsayım bir kısım hane için geçerli olsa da geçerli olmadığı durumlar için kullanılması bulguların gerçeği yansıtmamasına neden olabilir. Bu nedenle analizin birey düzeyinde yapılması ya da hane düzeyinde yapılması gerekir. Bireylerin kararlarının incelenmesi ise eldeki verilerde özel sigorta sahip olma durumu hane düzeyinde var olduğu için mümkün değildir.

Tablo 1. Analizde kullanılan değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler

Değişken	Açıklama	Ortalama	Standart sapma
Özel sigorta	Hanede özel sigorta sahipliği (1=evet, 0=hayır)	0,137	0,344
Tek çocuklu çekirdek aile	Hanehalkı tipi (1=tek çocuklu çekirdek aile, 0=diğer)	0,176	0,381
İki çocuklu çekirdek aile	Hanehalkı tipi (1=iki çocuklu çekirdek aile, 0=diğer)	0,187	0,390
Üç ve daha fazla çocuklu çekirdek aile	Hanehalkı tipi (1=üç veya daha fazla çocuklu çekirdek aile, 0=diğer)	0,131	0,338
Çocuksuz çift	Hanehalkı tipi (1= çocuksuz çift, 0=diğer)	0,194	0,395
Geniş aile	Hanehalkı tipi (1=geniş aile, 0=diğer)	0,160	0,366
Tek yetişkinli aile	Hanehalkı tipi (1=tek yetişkinli aile, 0=diğer)	0,147	0,354
Öğrenci-işçi	Hanehalkı tipi (1=bir arada yaşayan öğrenci, işçi vb, kişiler, 0=diğer)	0,005	0,073
Mülkiyet	İkamet edilen konutun mülkiyet durumu (1=ev sahibi, 0=diğer)	0,617	0,486
İkinci konut	İkinci konuta sahip olma durumu (1=evet, 0=hayır)	0,085	0,279
Otomobil sayısı	Hanehalkının sahip olduğu otomobil sayısı	0,461	0,555

Güvenlik sistemi	Güvenlik sistemi sahipliği (1=evet, 0=hayır)	0,102	0,303
Sigara alışkanlığı	Hanede sigara alışkanlığı olan bireyin varlığı (1=evet, 0=hayır)	0,520	0,500
Hanehalkı büyüklüğü	Hanehalkı büyüklüğü (kişi sayısı)	3,473	1,795
lnGelir	Aylık kullanılabilir hanehalkı gelirinin logaritması	8,057	0,678

Çalışmada Türkiye İstatistik Kurumu tarafından oluşturulan Hanehalkı Bütçe Anketi ile elde edilen veri seti kullanılmıştır. Bu veri setinde hanede yaşayan bireylerin iki farklı boyutta incelendiği görülmektedir. Bunlardan biri hanehalkının toplu olarak incelenmesi ve diğeri ise hanede yaşayan bireylerin ayrı ayrı incelenmesidir. 2017 yılında ulaşılan hane sayısı 12166'dır. Özel sigorta ile ilgili veri hanede özel yaşam sigortası olan fert olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Bu nedenle hanede özel sigorta sahibi olan bir kişi bile olsa evet cevabı alınmıştır. Burada hanede kaç kişinin özel sigortaya sahip olduğunu ifade eden bir veri bulunmamaktadır. Ayrıca hanede hangi ferdin özel sigortasının olduğu da bilinmemektedir. Sonuç olarak analizin hane düzeyinde yapılması gerekmektedir.

Analizde kullanılan değişkenlere ait açıklamaların ve tanımlayıcı istatistiklerin yer aldığı Tablo 1'de görüldüğü gibi hanelerin %13,7'sinde özel sigortaya sahip birey bulunmaktadır. Hanenin yapısı göz önüne alındığında tek çocuklu çekirdek ailelerin toplamın %17,6'sını oluşturduğu görülmektedir. İki çocuklu çekirdek aileler %18,7, üç ve daha fazla çocuklu çekirdek aileler ise %13,1 paya sahiptir. Çocuksuz çiftlerden oluşan aileler %19,4 iken, geniş aileler² %16, tek yetişkinli aileler³ %14,7 ve bir arada yaşayan öğrenci, işçi vb. kişilerden oluşan haneler ise %0,05 paya sahiptir. Servetin bir göstergesi olarak da düşünülebilecek olan ikamet edilen konutun mülkiyeti bir kukla değişken olarak yer almaktadır. Hanehalkının %61,7'sinin ikamet ettiği konutun sahibi olduğu görülmektedir. İkinci konuta sahip olanlar ise %8,5 paya sahiptir. Ortalama otomobil sayısı ise 0,46 düzeyindedir. Güvenliğe verilen önemi ifade eden bir değişken ise güvenlik sistemi sahipliğidir. Hanelerin %10,2'sinde güvenlik sisteminin var olduğu tespit edilmiştir. Özel sigortaya sahip olma durumunu etkileyebilecek faktörlerden biri de sigara alışkanlığı olup olmadığıdır. Sigara alışkanlığı olan bireyin bulunduğu haneler %52 düzeyindedir. Ortalama hanehalkı büyüklüğü yaklaşık 3,5 kişidir.

YÖNTEM

Bazı durumlarda bireyler iki seçenek ile karşı karşıya kalırlar. Bu durumlara örnek olarak bir malı satın alma veya almama, bir geziye gitme veya gitmeme verilebilir. Seçeneklerin iki ile sınırlandırıldığı durumlarda bu seçenekler arasındaki tercihin belirleyicileri incelendiğinde bağımsız değişken sadece iki değer alabilir. Bağımsız değişkenin kukla değişken olduğu bu gibi durumlar şöyle ifade edilebilir:

$$y = \begin{cases} 1 & p \text{ olasılığı ile} \\ 0 & 1 - p \text{ olasılığı ile} \end{cases} \quad (1)$$

Hata teriminin, u_i , kümülatif dağılımı lojistik ise bu durumda Logit yöntemi kullanılmaktadır (Cameron ve Trivedi, 2005: 469).

² Anne, baba ve/veya çocuklar ile büyükanne, büyükbaba, hala, amca vb. akrabalarından oluşan, en az iki neslin bir arada yaşadığı kalabalık ailelerdir.

³ Tek başına yaşayan kişiler ile ebeveynlerinden birinin bulunmadığı (başka bir yere, çalışma amacıyla gidenler, boşanma veya ölüm gibi nedenlerden dolayı) ailelerdir.

$$p = \Lambda(\mathbf{x}'\beta) = \frac{e^{\mathbf{x}'\beta}}{1 + e^{\mathbf{x}'\beta}} \quad (2)$$

Burada $\Lambda(\cdot)$ Lojistik kümülatif dağılım fonksiyonudur. Logit yönteminin en yüksek olabilirlik birinci sıra koşulları şöyle olur:

$$\sum_{i=1}^N (y_i - \Lambda(\mathbf{x}'_i\beta))\mathbf{x}_i = \mathbf{0} \quad (3)$$

Eğer bağımsız değişkenler arasında sabit terim de bulunuyorsa bu durumda eşitlik 3, Logit kalıntılarının toplamının sıfır olmasını sağlayacak şekilde, şöyle olur (Cameron ve Trivedi, 2005: 469):

$$\sum_{i=1}^N (y_i - \Lambda(\mathbf{x}'_i\hat{\beta})) = 0 \quad (4)$$

Marjinal etkiler ise şöyle bulunur:

$$\frac{\partial p_i}{\partial x_{ij}} = p_i(1 - p_i)\beta_j \quad (5)$$

olarak tanımlanır. Marjinal etkilerin hesaplanması için iki yöntem bulunmaktadır. Bunlardan biri, Eşitlik 5'de olduğu gibi, her bir bağımsız değişkenin ortalamasında marjinal etkinin hesaplanmasıdır. Bu çalışmada bu yöntem tercih edilmemiştir. Bunun iki sebebi bulunmaktadır. Birincisi, bu yöntemin sadece tek bir değer için marjinal etkiyi vermesidir. İkincisi ise kukla değişkenlerin ortalamasında marjinal etki hesaplandığında aslında var olmayan bir bireye göre hesaplanmanın yapıyor oluşudur (Williams, 2012: 327). Diğer yöntem ise marjinal etkilerin ortalamasının alınmasıdır. Bu yöntemde bağımsız değişkenin aldığı tüm değerler için marjinal etkiler hesaplanmakta ve bunların ortalaması alınmaktadır. Böylece yukarıda bahsedilen sorunlar ortadan kalkmaktadır. Bu çalışmada ortalama marjinal etkilerin hesaplandığı ikinci yöntem kullanılmıştır. Ortalama marjinal etkiler (OME) aşağıdaki gibi hesaplanır:

$$OME(x_i) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n p_i(1 - p_i)\beta_j \quad (5)$$

Bu çalışmada bağımlı değişken özel sigorta sahibi olma durumunu temsil etmektedir. Özel sigorta sahibi olduğunda 1 değerini almaktadır. Hanehalkında herhangi bir birey özel sigortaya sahip değilse bağımlı değişken 0 değerini alır. Bağımsız değişkenler ise hanenin özelliklerini yansıtan değişkenlerdir.

BULGULAR

Logit yöntemi ile elde edilen bulgular Tablo 2'de verilmiştir. Öğrenci-işçi, ikinci konut ve güvenlik sistemi haricinde tüm bağımsız değişkenlerin katsayıları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Aile yapısı değişkenleri incelenirken kukla değişken tuzağına düşülmemesi için çocuksuz aileler dışlanmıştır. Bu nedenle aile yapısını temsil eden tüm değişkenler yorumlanırken çocuksuz aileye göre yorumlanmalıdır. Tek çocuklu çekirdek aileden oluşan hanehalkının çocuksuz aileye göre özel sigortaya sahip olmaya daha yatkın olduğu görülmüştür. Aynı durum öğrenci-işçi haricindeki diğer tüm aile yapısını temsil eden değişkenler için geçerlidir.

İkamet edilen konutun mülkiyetine sahip olan hanehalkının özel sigortaya daha az yatkın olduğu görülmektedir. Bunun nedeni genellikle konutların kredi ile alınması nedeniyle borçluluk oranının yüksek olması ve hanehalkının özel sigorta için bütçeden pay ayırmak istememesi olabilir. Bir başka

ihtimalin ise hanehalkının konutu bir güvence olarak görmesi olduğu düşünülebilir. Otomobil sayısındaki artış özel sigortaya sahip olma ihtimalini artırmaktadır. Hanehalkının taşıtları için sigorta yaptırması bu durumu ortaya çıkarabilmektedir. Hanede sigara alışkanlığı olan bireyin bulunması özel sigortaya sahip olma ihtimalini azaltmaktadır. Bu tür zararlı alışkanlığı olan bir bireyin bulunmasının bireyleri özel sigortaya yönlendirmesi beklenirken aksi bir bulgu elde edilmiştir. Sigara alışkanlığının oldukça yüksek maliyet oluşturan bir alışkanlık olması nedeniyle bireylerin özel sigortaya bütçeden pay ayıramamaları buna neden olarak ifade edilebilir. Hanehalkı büyüklüğündeki artış ise özel sigorta sahibi olma ihtimalini azaltmaktadır. Bu da yine bütçeden özel sigorta için pay ayrılmasını azaltacak etkenlerden biri olarak düşünülebilir. Gelirdeki artış ise özel sigorta sahibi olma ihtimalini artırmaktadır. Bu ise beklentiye uygun bir bulgudur.

Tablo 2. Logit yöntemi bulguları

	Katsayı	Standart hata	t değeri	p değeri
Tek çocuklu çekirdek aile	0,642*	0,102	6,28	0,000
İki çocuklu çekirdek aile	0,729*	0,121	6,04	0,000
Üç ve daha fazla çocuklu çekirdek aile	0,707*	0,169	4,19	0,000
Geniş aile	0,315**	0,148	2,12	0,034
Tek yetişkinli aile	0,318*	0,116	2,74	0,006
Öğrenci-işçi	0,597	0,367	1,62	0,104
Mülkiyet	-0,459*	0,061	-7,59	0,000
İkinci konut	-0,026	0,094	-0,27	0,785
Otomobil sayısı	0,544*	0,054	10,12	0,000
Güvenlik sistemi	0,120	0,080	1,49	0,136
Sigara alışkanlığı	-0,209*	0,059	-3,56	0,000
Hanehalkı büyüklüğü	-0,191*	0,037	-5,14	0,000
lnGelir	1,394*	0,057	24,66	0,000
Sabit	-13,137*	0,459	-28,62	0,000

*, ** ve *** katsayıların sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlılık seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 3, Logit yöntemine göre elde edilen marjinal etkileri içermektedir. Daha önce de bahsedildiği gibi ortalama marjinal etkiler elde edilmiştir. Buna göre tek çocuklu çekirdek aileler, çocuksuz ailelere göre, %6,5 daha fazla özel sigortaya sahip olma ihtimaline sahiptirler. İki çocuklu aileler için oran daha da yüksektir. Bu oranın %7,3 olduğu görülmektedir. Üç veya daha fazla çocuklu aileler için oran ise %7,1 düzeyindedir. Çocuk sayısındaki artış önce özel sigorta yaptırma ihtimalini artırırken, üç ve daha fazla çocuğa ulaşıldığında ihtimal hala pozitif de olsa daha düşüktür. Bu da hanenin bütçesinin çocuk sayısı arttıkça daha da zorlanması ile açıklanabilir. Bu durumu destekleyen bulgu geniş aileler için elde edilen ve daha da düşük olan %3,2 oranıdır. Hanede yaşayan kişi sayısındaki artış özel sigortaya sahip olma ihtimalini artırır da daha küçük ailelere göre oran düşüktür. Tek yetişkinli ailelerin, çocuksuz ailelere göre, özel sigorta sahibi olma ihtimali %3,2 daha fazladır. Tek başına yaşayan kişi veya yalnız ebeveyn kendini daha güvende hissetmek için özel sigortaya başvurmak isteyebilmektedir.

İkamet ettiği eve sahip olan hanehalkının, olmayanlara göre, özel sigortaya sahip olma ihtimali %4,6 daha düşüktür. Otomobil sayısındaki bir birimlik artış özel sigorta satın alma ihtimalini %5,5 artırmaktadır. Hanede sigara alışkanlığı olan bireyin varlığı %2,1 azaltırken, hanehalkı

büyükliğindeki bir birim artış ise %1,9 düşürmektedir. Gelir değişkeninin logaritması alındığından esnekliği ifade eden bir bulgu elde edilmiştir. Gelirdeki %1 artış özel sigortaya sahip olma ihtimalini %14 artırmaktadır.

Tablo 3. Marjinal etkiler

	dy/dx	Standart hata	t değeri	p değeri
Tek çocuklu çekirdek aile	0,065*	0,010	6,290	0,000
İki çocuklu çekirdek aile	0,073*	0,012	6,050	0,000
Üç ve daha fazla çocuklu çekirdek aile	0,071*	0,017	4,200	0,000
Geniş aile	0,032**	0,015	2,120	0,034
Tek yetişkinli aile	0,032*	0,012	2,740	0,006
Öğrenci-işçi	0,060	0,037	1,630	0,104
Mülkiyet	-0,046*	0,006	-7,610	0,000
İkinci konut	-0,003	0,009	-0,270	0,785
Otomobil sayısı	0,055*	0,005	10,200	0,000
Güvenlik sistemi	0,012	0,008	1,490	0,136
Sigara alışkanlığı	-0,021*	0,006	-3,560	0,000
Hanehalkı büyüklüğü	-0,019*	0,004	-5,150	0,000
lnGelir	0,140*	0,005	25,780	0,000

*, ** ve *** marjinal etkilerin sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlılık seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Türkiye’de hanehalkının özel sigortaya sahip olma olasılığı etkileyen hane düzeyindeki faktörler incelenmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu Hanehalkı bütçe anketinin kullanıldığı çalışmada Logit yöntemi ile analiz gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre aile yapısı, otomobil sayısı ve gelir özel sigorta sahibi olma ihtimalini artırmaktadır. Ev sahipliği, hanede sigara alışkanlığı olan bireyin bulunması ve hanede yaşayan birey sayısı özel sigorta sahibi olma ihtimalini azaltan etkenler olarak belirlenmiştir.

Elde edilen bulguların özellikle özel sigorta firmalarına ve devlet birimlerine yol gösterici olabileceği düşünülmektedir. Özel sigorta firmalarının çocuksuz ailelerden ziyade çocuklu ve geniş aileler ile tek yetişkinli ailelere odaklanması özel sigorta satış ihtimalini artırabilecektir. Ayrıca otomobil sayısındaki artışın bireylerin özel sigorta alma ihtimalini artırması nedeniyle otomotiv sektörüyle daha yoğun çalışmaları tavsiye edilebilir, Yine gelir düzeyi yüksek hanelerin bu ürünü satın alma ihtimalinin yüksek olması nedeniyle bu tür hanelere yoğunlaşmanın özel sigorta satışlarını artırması beklenebilir.

Ancak ev sahibi olan hanelerde yaşayan ve sigara alışkanlığına sahip bireyler ile birlikte yaşayan bireylerin özel sigorta satın alma ihtimalinin düşük olmasının dikkate alınması faydalı olabilecektir. Hanede yaşayan birey sayısı fazla olan bireylerin ise özel sigorta sahibi olma ihtimallerinin düşük olması nedeniyle bunlara yönelmenin istenen sonuçları doğurmayacağı söylenebilir.

Özel sigorta toplam tasarrufu artıracak araçlardan biridir. Devletin üzerine düşen ise bu tür ürünlerin satın alınmasına olanak sağlayacak politikaların hayata geçirilmesini sağlamaktır. Bu nedenle özel sigorta sahibi olma ihtimali düşük olan bireylerin bu ürünü satın alma kararlarını değiştirecek politikaların uygulanması gerekmektedir. Bunlardan biri çocuksuz çiftlerin çocuk sahibi olmalarını

sağlayacak teşviklerin verilmesi olabilir. Ancak çocuk sayısındaki artışın ve hanede yaşayan kişi sayısının artmasının negatif etkisi göz önüne alındığında çok sayıda çocuk sahibi olmanın teşvik edilmemesi gerektiği ifade edilebilir. Ev sahipliğinin daha az borçlanarak sağlanması da bireylerin özel sigorta sahibi olma ihtimalini artırabilecektir. Sigara kullanımını azaltacak politikaların da etkili olabileceği söylenebilir. Ayrıca gelirin büyük etkisi de dikkate alınmalı ve hanelerin gelirini artıracak politikalara ağırlık verilmesi tavsiye edilebilir.

KAYNAKÇA

- Besley, T., Hall, J., & Preston, I. (1999). The demand for private health insurance: do waiting lists matter?. *Journal of public economics*, 72(2), 155-181.
- Cameron, A. C., & Trivedi, P. K. (2005). *Microeconometrics: methods and applications*. Cambridge university press.
- Demirci, S., & Astar, M. (2011). Türkiye’de Özel Sigortayı Etkileyen Faktörler: Logit Modeli. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 119-129.
- Gislain-Letrémy, C., & Calvet, L. (2011). *Why Do Half of Households in the French Overseas Departments Not Purchase House Insurance?* (No. urn: hdl: 123456789/9532). Université Paris-Dauphine.
- Jofre-Bonet, M. (2000). Public health care and private insurance demand: the waiting time as a link. *Health Care Management Science*, 3(1), 51-71.
- Liu, T. C., & Chen, C. S. (2002). An analysis of private health insurance purchasing decisions with national health insurance in Taiwan. *Social science & medicine*, 55(5), 755-774.
- Rask, K. N., & Rask, K. J. (2000). Public insurance substituting for private insurance: new evidence regarding public hospitals, uncompensated care funds, and Medicaid. *Journal of Health Economics*, 19(1), 1-31.
- Wang, M., Liao, C., Yang, S., Zhao, W., Liu, M., & Shi, P. (2012). Are people willing to buy natural disaster insurance in China? Risk awareness, insurance acceptance, and willingness to pay. *Risk Analysis: An International Journal*, 32(10), 1717-1740.
- Williams, C.A. ve Heins, R.M. (1985), *Risk management and insurance*, McGraw-Hill.
- Williams, R. (2012), “Using the Margins Command to Estimate and Interpret Adjusted Predictions and Marginal Effects”, *Stata Journal*, 12(2), 308-331.